

інших, більш ранніх досліджень. Можна констатувати, що консультування студентської молоді створює умови для превенції та подолання СЖО і є базовою послугою, що має надаватися в таких службах.

Отже, консультування студентської молоді є стратегічно важливою послугою, що може надаватися синхронно та асинхронно. В умовах пандемії консультування є важливим напрямком роботи студентських соціальних служб, який користується великим попитом серед студентів перших курсів. Найчастіше студенти звертаються по послугу консультування з питань, пов'язаних з навчанням, міжособистісними стосунками та адаптацією до студентського життя.

Список використаних джерел:

1. Aucejo, E. M., French, J., Ugalde Araya, M. P., & Zafar, B. (2020). The impact of COVID-19 on student experiences and expectations: Evidence from a survey. *Journal of Public Economics*, 191, 104271. <https://doi.org/10.1016/j.jpubeco.2020.104271>
2. Beddoe, L. (2020). Social Work using Information and Communication Technology. *Practice Skills in Social Work & Welfare*, (October), 51–67. <https://doi.org/10.4324/9781003116806-5>
3. Brown, G. (2012). The working alliance in online counselling for crisis intervention and youth. *ProQuest Dissertations and Theses*, (May), 145. Retrieved from http://search.proquest.com/docview/1367226669?accountid=13552%5Cnhttp://primo-direct-apac.hosted.exlibrisgroup.com/openurl/RMITU/RMIT_SERVICES_PAGE??url_ver=Z39.88-2004&rft_val_fmt=info:ofi/fmt:kev:mtx:dissertation&genre=dissertations+&+theses&sid=ProQ:Pr
4. Dowling, M. J., & Rickwood, D. J. (2014). Experiences of counsellors providing online chat counselling to young people. *Australian Journal of Guidance and Counselling*, 24(2), 183–196. <https://doi.org/10.1017/jgc.2013.28>
5. Kecojevic, A., Basch, C. H., Sullivan, M., & Davi, N. K. (2020). The impact of the COVID-19 epidemic on mental health of undergraduate students in New Jersey, cross-sectional study. *PLoS ONE*, 15(9 September), 1–16. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0239696>
6. Patricia Aguilera-Hermida, A. (2020). College students' use and acceptance of emergency online learning due to COVID-19. *International Journal of Educational Research Open*, 1, 100011. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2020.100011>

Білоус О.В., студентка БП-4

кафедри Школа соціальної роботи,

факультету соціальних наук та соціальних технологій,

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

Oli4kabilous@gmail.com

Науковий керівник: **Бойко О.М.**, канд. педагог. наук, доцент,

доктор філософії (PhD) з соціальної роботи

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

oksana.boyko@ukma.edu.ua

НАВЧАННЯ ГЕЙТКІПЕРІВ ПРОФІЛАКТИЦІ СУЇЦИДУ ЗА КОРДОНОМ

Масштабність проблеми суїциду у всьому світі постійно зростає. За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я, рівень самогубств за останні 45 років підвищився на 60% (ВНО,

2012). Щороку більше 800 000 чоловік закінчують життя самогубством, тобто, одна людина кожні 40 секунд (WHO, 2014). І на сьогодні суїцид є другою після автокатастроф провідною причиною смерті молоді віком 15-29 років.

Аналіз наукової літератури свідчить про те, що основну увагу приділяють саме наслідкам суїцидальної поведінки, але не дієвій профілактиці, яка може забезпечити зниження рівня самогубств серед населення. Тому актуальним є пошук оптимальних програм профілактики, які допоможуть запобігти поширенню суїциду.

Так, однією з найбільш широко використовуваних та ефективних стратегій запобігання суїциду за кордоном є навчання гейткіперів профілактиці даного явища. Зокрема, термін «*гейткіпер*» означає «особу у громаді, яка має особисті контакти з великою кількістю членів громади, які, зазвичай, є частиною її звичайної рутини або професійної діяльності» (U.S. Department of Health and Human Services Office of the Surgeon General and National Action Alliance for Suicide Prevention, 2012). Дані програми навчання гейткіперів мають на меті розвинути вміння розпізнавати попереджувальні ознаки суїциду, надавати підтримку особам, які знаходяться в суїцидальній кризі, та перенаправляти для отримання професійної допомоги, якщо це необхідно (Terpstra, S., Beekman, A., Abbing, J., Jaken, S., Steendam, M., & Gilissen, R., 2018).

Численні дослідження гейткіперських програм навчання за кордоном свідчать про їх істотний вплив у попередженні та зменшенні випадків суїциду серед населення. Так, дослідники Bean & Baber (2011) у своєму дослідженні оцінювали ефективність профілактичної програми, яка використовує екологічну модель та діє на рівні громади – «Зв'язок» (Connect). Її основною метою є зменшення кількості суїцидів серед молоді шляхом покращення знань членів громади про особливості поширення суїциду серед молоді та їх підготовки до виявлення молоді, яка належить до групи ризику, а також збільшення ймовірності звернень такої молоді по допомогу до дорослих. Досить схожою за своєю метою є наступна програма – «Краще сьогодні» (Better today's) (Story, Kirkwood, Parker & Weller, 2016). Вона також була розроблена для навчання дорослих гейткіперів, тільки у сільській місцевості віддаленого району Айдахо (США). Дослідження продемонструвало, що участь у даній програмі призвела до підвищення рівня грамотності психічного здоров'я. Про це свідчить успіх учасників у вивченні попереджувальних ознак суїциду, ідентифікації факторів ризику та реагуванні на осіб, які мають ризик самогубства.

Інше дослідження демонструє ефективність програми навчання гейткіперів профілактиці суїциду у Нідерландах, враховуючи різні сектори (Terpstra, S., Beekman, A., Abbing, J., Jaken, S., Steendam, M., & Gilissen, R., 2018). Варто зазначити, програма «Запитуй,

переконуй, рекомендуй» (Question, Persuade, Refer, далі в тексті – QPR) стала найпоширенішою програмою навчання гейткіперів у світі (Litteken, C., & Sale, E., 2018). Так, голландська програма навчання гейткіперів була заснована на принципах QPR та розроблена як тренування навичок тривалістю чотири години (Terpstra, S., Beekman, A., Abbing, J., Jaken, S., Steendam, M., & Gilissen, R., 2018). Тренінг мав значний позитивний ефект щодо засвоєння учасниками знань про самогубство і їхньої впевненості: після навчання вони відчували себе більш підготовленими для розмови з людьми, які мають суїцидальні думки, та перенаправлення їх до відповідних фахівців/установ за допомогою.

Загалом, як зазначають дослідники Lamis, Underwood & D'Amore (2017), гейткіперські програми запобігання суїциду найчастіше застосовуються на рівні освітніх закладів і там показують найбільшу результативність. Одними з таких програм є онлайн – програма навчання «Як зробити освітян партнерами у профілактиці самогубств серед молоді» (Making Educators Partners in Youth Suicide Prevention, далі в тексті – MEP) та «Kognito» - легкодоступний онлайн-тренінг для гейткіперів (Robinson-Link та ін., 2020). Дані програми навчання показали ефективність у зміні переконань вчителів/викладачів щодо запобігання самогубствам (збільшилась підготовленість і самоефективність) та їх поведінкових намірів, тобто ймовірності втрутитися в життя учнів/студентів з групи ризику.

Отже, зважаючи на результати вищезазначених досліджень, застосування програм навчання гейткіперів є дієвим методом у профілактиці суїциду серед населення. Враховуючи позитивний досвід деяких країн із впровадження гейткіперських програм навчання, іншим країнам, у тому числі й Україні, необхідно розглянути перспективу їх впровадження у себе.

Список використаних джерел:

1. Bean, G., & Baber, K. M. (2011). Connect: An effective community-based youth suicide prevention program. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 41(1), 87-97. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1943-278X.2010.00006.x>
2. Lamis, D. A., Underwood, M., & D'Amore, N. (2017). Outcomes of a suicide prevention gatekeeper training program among school personnel. *Crisis: The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention*, 38(2), 89. <https://psycnet.apa.org/record/2016-41840-001>
3. Litteken, C., & Sale, E. (2018). Long-term effectiveness of the question, persuade, refer (QPR) suicide prevention gatekeeper training program: lessons from Missouri. *Community mental health journal*, 54(3), 282-292. <https://link.springer.com/article/10.1007/s10597-017-0158-z>
4. Robinson-Link, N., Hoover, S., Bernstein, L., Lever, N., Maton, K., & Wilcox, H. (2020). Is gatekeeper training enough for suicide prevention?. *School mental health*, 12(2), 239-249. <https://link.springer.com/article/10.1007/s12310-019-09345-x>
5. Story, C. R., Kirkwood, A. D., Parker, S., & Weller, B. E. (2016). Evaluation of the Better Today's/Better Tomorrow's youth suicide prevention program: increasing mental health literacy in rural communities. *Best Practices in Mental Health*, 12(1), 14-25. <https://www.ingentaconnect.com/content/follmer/bpmh/2016/00000012/00000001/art00004>
6. Terpstra, S., Beekman, A., Abbing, J., Jaken, S., Steendam, M., & Gilissen, R. (2018). Suicide prevention gatekeeper training in the Netherlands improves gatekeepers' knowledge of suicide prevention and their confidence to discuss suicidality, an observational study. *BMC public health*, 18(1), 1-8. <https://psycnet.apa.org/fulltext/2021-64121-001.html>
7. U.S. Department of Health and Human Services Office of the Surgeon General and National Action Alliance for Suicide Prevention, 2012 *National Strategy for Suicide Prevention: Goals and Objectives for Action*, Washington, D.C., September 2012.

8. WHO. (2012, May 11). *Background of SUPRE*. World Health Organization. https://www.who.int/mental_health/prevention/suicide/background/en/
9. WHO. (2014). Preventing suicide: a global imperative. *World Health Organization*.

Гуменюк Я.О., студентка БП-4
кафедри Школа соціальної роботи
факультету соціальних наук і соціальних технологій НаУКМА
ygumeniuk@gmail.com
Науковий керівник: **Бойко О. М.**,
канд. пед.н., доктор філософії (PhD)
з соціальної роботи
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
oksana.boyko@ukma.edu.ua

ПРОБЛЕМИ ВЕТЕРАНІВ АТО/ООС ПРИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННІ

Після повернення з війни чи закінчення строку військової служби у ветеранів з'являється низка потреб, серед яких питання поновлення на робочому місці або знаходження нової роботи є актуальним майже для кожного учасника бойових дій, а також для українського суспільства загалом. Це пов'язано з тим, що повернення до мирної професії сприяє включенню ветеранів у взаємодію із цивільним соціумом, надає відчуття фінансової безпеки для себе та своїх сімей, а також зменшує ризики проявів алкогольної, наркотичної залежностей та інших відхилень поведінки (Горішня, 2021). До того ж, зарубіжний досвід засвідчує, що успішна адаптація до цивільного життя можлива за повноцінної зайнятості, де ветерани відчуватимуть себе потрібними фахівцями.

У зв'язку з тим, що війна несе травматичний вплив на психологічне та фізичне здоров'я людини, повернення учасників АТО до мирної професії має відбуватися з урахуванням їх військового досвіду, актуального психологічного та фізичного стану здоров'я (Горішня, 2021). Робота, яка може стати найкращим способом адаптації та реінтеграції в суспільство, для багатьох ветеранів стає важкодоступною ціллю як через упереджене ставлення роботодавців до учасників бойових дій, так і через психологічні установки самих учасників бойових дій (Жученя, 2021). Це підтверджує дослідження, проведене у рамках Програми реінтеграції ветеранів IREX (2021), за даними якого 32% ветеранів, яким довелося шукати роботу після військової служби, відчували небажання роботодавців наймати їх через їхній статус, а 57% учасників АТО/ООС потребують допомоги психологів (Міністерство у справах ветеранів, 2020).

При дослідженні потреб ветеранів при працевлаштуванні, важливо враховувати фактори, що перешкоджають успішному переходу на нове місце роботи, а також причини звернення по допомогу у працевлаштуванні до різних органів, організацій та установ, що надають такі послуги. Так, основними запитами ветеранів щодо підтримки працевлаштування є: професійна невизначеність, функціональні міркування у професійному плануванні та пошук мети (Стівенсон, Горман, Кросмен